ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 6ης Μαΐου 2009 *

Στην υπόθεση Τ-122/04,

Outokumpu Oyj, με έδρα το Espoo (Φινλανδία),

Luvata Oy, πρώην Outokumpu Copper Products Oy, με έδρα το Espoo,

εκπροσωπούμενες από τους J. Ratliff, barrister, F. Distefano και J. Luostarinen, δικηγόρους,

προσφεύγουσες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον É. Gippini Fournier,

καθής,

με αντικείμενο, αφενός, αίτημα ακύρωσης ή μείωσης του ύψους του προστίμου που επιβλήθηκε στις προσφεύγουσες δυνάμει του άρθρου 2, στοιχείο β΄, της απόφασης C (2003) 4820 τελικό της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 2003, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/E-1/38.240 — Σωλήνες για βιομηχανική χρήση), και, αφετέρου, αντίθετο αίτημα της Επιτροπής για αύξηση του εν λόγω προστίμου,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. E. Martins Ribeiro, πρόεδρο, Σ. Παπασάββα και N. Wahl (εισηγητή), δικαστές,

γραμματέας: Κ. Καντζά, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 5ης Μαρτίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1 Η Outokumpu Oyj, ανώνυμη εταιρία εισηγμένη στο Χρηματιστήριο που έχει την έδρα της στο Espoo (Φινλανδία), είναι η ελέγχουσα εταιρία ενός ομίλου που δραστηριοποιείται παγκοσμίως, ιδιαιτέρως στον τομέα της παραγωγής βασικών μετάλλων, χάλυβα, προϊόντων από χαλκό και στον τομέα των τεχνικών κατασκευής των προϊόντων αυτών. Κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, η Outokumpu κατείχε το 100 % της Luvata Oy (πρώην Outokumpu Copper Products Oy) η οποία παράγει, μεταξύ άλλων, χαλκοσωλήνες για βιομηχανική χρήση (στο εξής, η Outokumpu και η Luvata αναφέρονται αδιακρίτως με την ονομασία «Outokumpu» ή ως «προσφεύγουσες»).

2 Η Επιτροπή, έχοντας λάβει γνώση πληροφοριών που της ανακοινώθηκαν από τη Mueller Industries Inc, πραγματοποίησε, τον Μάρτιο του 2001, αιφνιδιαστικούς ελέγχους στις εγκαταστάσεις των εταιριών KME Germany AG (πρώην KM Europa Metal AG), KME France SAS (πρώην Tréfimétaux SA), KME Italy SpA (πρώην Europa Metalli SpA) (στο εξής, από κοινού: όμιλος KME), Wieland-Werke AG (στο εξής: Wieland) καθώς και των προσφευγουσών, δυνάμει του άρθρου 14 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25).

3 Στις 9 Απριλίου 2001, η Outokumpu υπέβαλε στην Επιτροπή προσφορά συνεργασίας δυνάμει της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση του 1996 για τη συνεργασία). Στις 30 Μαΐου 2001, οι προσφεύγουσες κατέθεσαν συναφώς υπόμνημα.

4 Ανταποκρινόμενη στην αίτηση παροχής πληροφοριών που η Επιτροπή απηύθυνε στον όμιλο KME και στη Wieland δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 τον Ιούλιο του 2002, η Wieland ζήτησε, στις 30 Σεπτεμβρίου 2002, να επωφεληθεί από την εφαρμογή της ανακοίνωσης του 1996 για τη συνεργασία.

5 Ο όμιλος KME, απαντώντας στην ίδια αίτηση παροχής πληροφοριών, ζήτησε, στις 15 Οκτωβρίου 2002, να επωφεληθεί και εκείνος από την εφαρμογή της εν λόγω ανακοίνωσης.

6 Η Επιτροπή, αφότου διεξήγαγε σχετική έρευνα, περιλαμβάνουσα συμπληρωματικούς ελέγχους στις εγκαταστάσεις της Outokumpu και του ομίλου KME, μετέσχε σε συναντήσεις με τους εκπροσώπους της Outokumpu, του ομίλου KME και της Wieland και απηύθυνε, δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17, αιτήσεις παροχής συμπληρωματικών πληροφοριών στον όμιλο KME και στη Wieland, κίνησε, τον Ιούλιο του 2003, διαδικασία λόγω παραβάσεως και εξέδωσε ανακοίνωση αιτιάσεων την οποία απηύθυνε στον όμιλο KME, στη Wieland και στην Outokumpu. Ακρόαση δεν διεξήχθη, δεδομένου ότι οι αποδέκτριες εταιρίες παραιτήθηκαν από αυτήν.

7 Στις 16 Δεκεμβρίου 2003, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2003) 4820 τελικό, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/E-1/38.240 — Σωλήνες για βιομηχανική χρήση) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), περίληψη της οποίας δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της 28ης Απριλίου 2004 (ΕΕ L 125, σ. 50)

8 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, κατά το τέλος της δεκαετίας του ’80, οι παραγωγοί που ήταν οργανωμένοι εντός του συνδέσμου για την ποιότητα των σωλήνων κλιματισμού και ψύξης, της Cuproclima Quality Association (στο εξής: Cuproclima), μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονταν και οι προσφεύγουσες, επέκτειναν τη συνεργασία τους σε ζητήματα ανταγωνισμού.

9 Οι συναντήσεις που οργάνωνε η Cuproclima δύο φορές το έτος παρείχαν την ευκαιρία, μετά την εξάντληση των θεμάτων της επίσημης ημερησίας διάταξης, να συζητούνται και να καθορίζονται τακτικά οι τιμές καθώς και άλλοι εμπορικοί όροι εφαρμοστέοι στους σωλήνες για βιομηχανική χρήση. Αυτές οι αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συναντήσεις συμπληρώνονταν από διμερείς επαφές μεταξύ των ενδιαφερόμενων εταιριών. Οι ενδιαφερόμενες εταιρίες καθόριζαν τιμές-στόχους καθώς και άλλους εμπορικούς όρους σχετικούς με τους σωλήνες για βιομηχανική χρήση, συντόνιζαν αυξήσεις των τιμών, προέβαιναν σε κατανομή των πελατών και των τμημάτων της αγοράς και επέβλεπαν την εφαρμογή των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών τους, αφενός, ορίζοντας επικεφαλής για τις αγορές και, αφετέρου, ανταλλάσσοντας εμπιστευτικές πληροφορίες.

10 Η προσβαλλόμενη απόφαση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1

Οι ακόλουθες επιχειρήσεις παρέβησαν τις διατάξεις του άρθρου 81, παράγραφος 1, [ΕΚ] και, από την 1η Ιανουαρίου 1994, του άρθρου 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΕΟΧ, μετέχοντας, κατά τις ενδεικνυόμενες περιόδους, σε ένα σύνολο συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών συνιστάμενων σε καθορισμό των τιμών και κατανομή των αγορών στον τομέα των σωλήνων για βιομηχανική χρήση:

α) Η [Wieland] από τις 3 Μαΐου 1988 έως τις 22 Μαρτίου 2001

β) Η Outokumpu […] μόνη της από τις 3 Μαΐου 1988 έως τις 30 Δεκεμβρίου, και αλληλεγγύως με τη [Luvata] από την 31η Δεκεμβρίου 1988 έως τις 22 Μαρτίου 2001

γ) Η [Luvata] από τις 31 Δεκεμβρίου 1988 έως τις 22 Μαρτίου 2001 (αλληλεγγύως με την Outokumpu […])

δ) Η [KME Germany] μόνη της από τις 3 Μαΐου 1988 έως τις 19 Ιουνίου 1995, και αλληλεγγύως με την [KME France] και την [KME Italy] από τις 20 Ιουνίου 1995 έως τις 22 Μαρτίου 2001

ε) Η [KME Italy] αλληλεγγύως με την [KM France] από την 3η Μαΐου 1988 έως τις 19 Ιουνίου 1995, και αλληλεγγύως με την [KME Germany] και την [KME France] από την 20ή Ιουνίου 1995 έως τις 22 Μαρτίου 2001

στ) Η [KME France] αλληλεγγύως με την [KME Italy] από τις 3 Μαΐου 1988 έως τις 19 Ιουνίου 1995, και αλληλεγγύως με την [KME Germany] και την [KME Italy] από τις 20 Ιουνίου 1995 έως τις 22 Μαρτίου 2001.

Άρθρο 2

Για τις παραβάσεις του άρθρου 1 επιβλήθηκαν τα ακόλουθα πρόστιμα:

α) στη [Wieland]: 20,79 εκατομμύρια ευρώ

β) στην Outokumpu […] και στη [Luvata] αλληλεγγύως: 18,13 εκατομμύρια ευρώ

γ) στην [KME Germany], στην [KME France] και στην [KME Italy] αλληλεγγύως: 18,99 εκατομμύρια ευρώ

δ) στην [KME Germany]: 10,41 εκατομμύρια ευρώ

ε) στην [KME Italy] και στην [KME France] αλληλεγγύως: 10,41 εκατομμύρια ευρώ.»

11 Όσον αφορά, πρώτον, τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή θεώρησε ότι η παράβαση, που συνίσταται ουσιαστικά στον καθορισμό των τιμών και στην κατανομή των αγορών, είναι, εκ φύσεως, πολύ σοβαρή (αιτιολογική σκέψη 294 της προσβαλλόμενης απόφασης).

12 Για να προσδιορίσει τη σοβαρότητα της παράβασης, η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη το γεγονός ότι τα αποτελέσματα της σύμπραξης είχαν εξαπλωθεί στο σύνολο του εδάφους του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) (αιτιολογική σκέψη 316 της προσβαλλόμενης απόφασης). Επιπλέον, η Επιτροπή εξέτασε τις πραγματικές συνέπειες της παράβασης και διαπίστωσε ότι η σύμπραξη «παρήγαγε, εν γένει, αποτελέσματα στην αγορά» (αιτιολογική σκέψη 314 της προσβαλλόμενης απόφασης).

13 Τέλος, πάντα στο πλαίσιο του προσδιορισμού της σοβαρότητας της παραβάσεως, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η αγορά των χαλκοσωλήνων για βιομηχανική χρήση αποτελεί σημαντικό τομέα, η αξία του οποίου αποτιμάται σε 288 εκατομμύρια ευρώ εντός του ΕΟΧ (αιτιολογική σκέψη 318 της προσβαλλόμενης απόφασης).

14 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων αυτών, η Επιτροπή κατέληξε ότι η επίμαχη παράβαση πρέπει να θεωρηθεί πολύ σοβαρή (αιτιολογική σκέψη 320 της προσβαλλόμενης απόφασης).

15 Δεύτερον, η Επιτροπή προέβη σε διαφοροποιημένη αντιμετώπιση των επιχειρήσεων προκειμένου να ληφθεί υπόψη η πραγματική οικονομική δυνατότητα κάθε μίας να προκαλέσει σημαντική ζημία στον ανταγωνισμό. Συναφώς, η Επιτροπή επισήμανε ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ των τμημάτων της αγοράς που κατέχει στην αγορά των σωλήνων για βιομηχανική χρήση εντός του ΕΟΧ, αφενός, ο όμιλος KME, όμιλος με ηγετική θέση στην αγορά εντός του ΕΟΧ με [*εμπιστευτικό*] [1] % της αγοράς και, αφετέρου, οι προσφεύγουσες και η Wieland, με [*εμπιστευτικό*] και 13,4 % της αγοράς αντιστοίχως. Λαμβανομένης υπόψη της διαφοράς αυτής, το αρχικό ποσό του επιβληθέντος στην Outokumpu και στη Wieland προστίμου ορίστηκε στο 33 % του ποσού που επιβλήθηκε στον όμιλο KME, ήτοι 11,55 εκατομμύρια ευρώ για την Outokumpu και τη Wieland και 35 εκατομμύρια ευρώ για τον όμιλο KME (αιτιολογικές σκέψεις 322, 323 και 326 έως 328 της προσβαλλόμενης απόφασης).

16 Τρίτον, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η αναγκαιότητα καθορισμού του προστίμου σε ύψος που να εξασφαλίζει το αποτρεπτικό αποτέλεσμα, η Επιτροπή αύξησε το αρχικό ποσό του επιβληθέντος στην Outokumpu προστίμου κατά 50 %, ανεβάζοντάς το έτσι στα 17,33 εκατομμύρια ευρώ, εκτιμώντας ότι ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών της εταιρίας αυτής, που υπερβαίνει τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ, υποδεικνύει ότι το μέγεθος και η οικονομική της ισχύς επιτρέπουν την προσαύξηση αυτή (αιτιολογική σκέψη 334 της προσβαλλόμενης απόφασης).

17 Τέταρτον, η Επιτροπή χαρακτήρισε «μακρά» τη διάρκεια της παράβασης, η οποία σημειώθηκε κατά την περίοδο από 3 Μαΐου 1988 μέχρι 22 Μαρτίου 2001. Επομένως, η Επιτροπή έκρινε κατάλληλη την προσαύξηση του αρχικού ποσού των επιβληθέντων στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις προστίμων κατά 10 % ανά έτος συμμετοχής στη σύμπραξη. Ως εκ τούτου, το αρχικό ποσό του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου αυξήθηκε κατά 125 %, οπότε το βασικό ποσό ορίστηκε, κατά συνέπεια, στα 25,99 εκατομμύρια ευρώ (αιτιολογικές σκέψεις 338, 342 και 347 της προσβαλλόμενης απόφασης).

18 Πέμπτον, βάσει των επιβαρυντικών περιστάσεων, το βασικό ποσό του επιβληθέντος στην Outokumpu προστίμου αυξήθηκε κατά 50 %, διότι η εταιρία αυτή υπέπεσε σε

1 — Εμπιστευτικά στοιχεία που δεν αποκαλύπτονται.

υποτροπή, δεδομένου ότι υπήρξε αποδέκτρια της απόφασης 90/417/ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 1990, σχετικά με τη διαδικασία του άρθρου 65 [ΕΚΑΧ] που αφορά συμφωνία και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ Ευρωπαίων παραγωγών πλατέων προϊόντων ψυχρής ελάσεως ανοξείδωτου χάλυβα (ΕΕ L 220, σ. 28) (αιτιολογική σκέψη 354 της προσβαλλόμενης απόφασης).

19 Έκτον, δυνάμει των ελαφρυντικών περιστάσεων, η Επιτροπή επισήμανε ότι, χωρίς τη συνεργασία της Outokumpu, το θεσμικό όργανο αυτό δεν θα μπορούσε να αποδείξει την ύπαρξη παραβατικής συμπεριφοράς παρά μόνο για περίοδο τεσσάρων ετών και, κατά συνέπεια, μείωσε το βασικό ποσό του προστίμου της των 22,22 εκατομμυρίων ευρώ, ώστε το βασικό ποσό να αντιστοιχεί στο πρόστιμο που θα της είχε επιβληθεί για μια τέτοια περίοδο (αιτιολογική σκέψη 386 της προσβαλλόμενης απόφασης).

20 Έβδομον και τελευταίο, η Επιτροπή, δυνάμει του τίτλου Δ της ανακοίνωσης του 1996 για τη συνεργασία, μείωσε το ποσό των προστίμων κατά 50 % για την Outokumpu, 20 % για τη Wieland και 30 % για τον όμιλο KME (αιτιολογικές σκέψεις 402, 408 και 423 της προσβαλλόμενης απόφασης).

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

21 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 29 Μαρτίου 2004, οι προσφεύγουσες άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή.

22 Κατόπιν τροποποίησης της σύνθεσης των τμημάτων του Πρωτοδικείου, ο εισηγητής δικαστής τοποθετήθηκε στο όγδοο τμήμα, στο οποίο κατά συνέπεια ανατέθηκε η υπό κρίση υπόθεση.

23 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Επιτροπή ζήτησε την προσαύξηση του ποσού του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου για τον λόγο ότι αυτές έθεσαν υπό αμφισβήτηση, με το υπόμνημα απαντήσεως, ορισμένα πραγματικά περιστατικά που δεν είχαν αμφισβητηθεί κατά τη διοικητική διαδικασία. Το Πρωτοδικείο κάλεσε τις προσφεύγουσες να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί του αντίθετου αυτού αιτήματος, πράγμα που έπραξαν εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

24 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (όγδοο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπονται στο άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, κάλεσε τους διαδίκους να καταθέσουν ορισμένα έγγραφα και τους απηύθυνε γραπτές ερωτήσεις στις οποίες απάντησαν εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

25 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 5ης Μαρτίου 2008. Με την ευκαιρία αυτή, οι προσφεύγουσες επιβεβαίωσαν εκ νέου την επιθυμία τους, την οποία είχαν εκφράσει με τις παρατηρήσεις τους επί της εκθέσεως ακροατηρίου, να παραιτηθούν από δύο επιχειρήματα που είχαν προβάλει στο πλαίσιο του λόγου που αντλείται από εσφαλμένη διαπίστωση της υποτροπής, επιχειρήματα σχετικά με τη σπουδαιότητα της ύπαρξης προηγούμενης χρηματικής κύρωσης και με τον χρονικό περιορισμό από τον οποίο δεσμευόταν η Επιτροπή κατά την άσκηση της εξουσίας της να διαπιστώσει εν προκειμένω υποτροπή.

26 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει ή να μειώσει το πρόστιμο που τους επιβλήθηκε με το άρθρο 2, στοιχείο β΄, της προσβαλλόμενης απόφασης,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

27 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή,

— να αυξήσει το ποσό του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου,

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

28 Με έγγραφο της 1ης Απριλίου 2008, οι προσφεύγουσες επισήμαναν ότι παραιτούνται από τον τρίτο λόγο, αντλούμενο από εσφαλμένη αύξηση του ποσού του προστίμου κατά 50 % προς τον σκοπό εξασφάλισης του αποτρεπτικού αποτελέσματος. Με διάταξη της 23ης Απριλίου 2008, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να επαναλάβει την προφορική διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας και, σύμφωνα με το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας, έθεσε το έγγραφο αυτό στη δικογραφία. Με έγγραφο της 5ης Μαΐου 2008, η Επιτροπή υπέβαλε παρατηρήσεις επί της εν λόγω παραιτήσεως.

29 Η προφορική διαδικασία περατώθηκε στις 2 Ιουνίου 2008.

Σκεπτικό

30 Προς στήριξη της υπό κρίση προσφυγής, οι προσφεύγουσες προβάλλουν δύο λόγους αντλούμενους, αντιστοίχως, από εσφαλμένη προσαύξηση του ποσού του προστίμου λόγω υποτροπής και από μη δέουσα αξιολόγηση του μεγέθους της επηρεασθείσας από την παράβαση αγοράς.

31 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι από τις αιτιολογικές σκέψεις 290 έως 387 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η Επιτροπή επέβαλε τα πρόστιμα λόγω της παραβάσεως στηριζόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και, αφετέρου, ότι, ακόμα και αν η Επιτροπή δεν παραπέμπει ρητώς, με την προσβαλλόμενη απόφαση, στις κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, [ΕΚΑΧ] (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές), δεν αμφισβητείται ότι το θεσμικό αυτό όργανο προσδιόρισε το ποσό των προστίμων κατ' εφαρμογήν της μεθοδολογίας που ορίζουν οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές.

32 Μολονότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν μπορούν να χαρακτηρίζονται ως κανόνας δικαίου, περιέχουν ωστόσο κανόνα συμπεριφοράς που υποδεικνύει την ακολουθητέα τακτική, από την οποία η Επιτροπή δεν μπορεί να παρεκκλίνει σε κάποια συγκεκριμένη περίπτωση χωρίς να προσδιορίσει τους σχετικούς λόγους (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαΐου 2006, C-397/03 P, Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-4429, σκέψη 91 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

33 Επομένως, εναπόκειται στο Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο του ελέγχου της νομιμότητας των επιβληθέντων με την προσβαλλόμενη απόφαση προστίμων, να εξακριβώσει αν η Επιτροπή άσκησε την εξουσία της εκτιμήσεως σύμφωνα με τη μέθοδο που εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές και, εφόσον διαπιστώσει ότι αυτή παρέκκλινε από την ως άνω μέθοδο, να εξακριβώσει αν η εν λόγω παρέκκλιση είναι νομικώς δικαιολογημένη και επαρκώς κατά νόμον αιτιολογημένη. Συναφώς, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο επικύρωσε τόσο την ίδια την αρχή των κατευθυντηρίων γραμμών όσο και τη μέθοδο που αυτές εκθέτουν (απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψεις 252 έως 255, 266, 267, 312 και 313).

34 Ο αυτοπεριορισμός της εξουσίας εκτιμήσεως της Επιτροπής που προκύπτει από την έκδοση των κατευθυντηρίων γραμμών δεν είναι στην πραγματικότητα ασυμβίβαστος με τη διατήρηση σημαντικού περιθωρίου εκτίμησης για το θεσμικό αυτό όργανο. Οι κατευθυντήριες γραμμές περιέχουν διάφορα στοιχεία που παρέχουν στην Επιτροπή τη δυνατότητα ελιγμών κατά την άσκηση της διακριτικής εξουσίας της σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 15 του κανονισμού 17, όπως έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο (προπαρατεθείσα απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 33 ανωτέρω, σκέψη 267).

35 Επιπλέον, σε τομείς όπως ο προσδιορισμός του ποσού ενός επιβαλλόμενου δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 προστίμου, στους οποίους η Επιτροπή διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως, για παράδειγμα όσον αφορά τον συντελεστή προσαύξησης λόγω υποτροπής, ο έλεγχος νομιμότητας που ασκείται επί των εκτιμήσεων αυτών περιορίζεται στο να εξακριβωθεί ότι δεν υπάρχει πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Ιουλίου 2005, T-241/01, Scandinavian Airlines System κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2917, σκέψεις 64 και 79).

36 Εξάλλου, το περιθώριο εκτιμήσεως της Επιτροπής και τα όρια τα οποία η ίδια έχει ορίσει δεν προδικάζουν, καταρχήν, την εκ μέρους του κοινοτικού δικαστή άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουλίου 2004, T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2501, σκέψη 538), που του παρέχει την εξουσία να εξαλείφει, να μειώνει ή να αυξάνει το ποσό του επιβαλλόμενου από την Επιτροπή προστίμου (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Φεβρουαρίου 2007, C-3/06 P, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-1331, σκέψεις 60 έως 62 απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Οκτωβρίου 2003, T-368/00, General Motors Nederland και Opel Nederland κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-4491, σκέψη 181).

Επί του πρώτου λόγου, αντλούμενου από εσφαλμένη προσαύξηση, λόγω υποτροπής, του ποσού του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

37 Οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι, λόγω των επιβαρυντικών περιστάσεων, το βασικό ποσό του επιβληθέντος στην Outokumpu προστίμου αυξήθηκε από την Επιτροπή κατά 50 % για τον λόγο ότι αυτή υπέπεσε σε υποτροπή, δεδομένου ότι είχε εμπλακεί στη σχετική με τον ανοξείδωτο χάλυβα υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση 90/417.

38 Οι προσφεύγουσες φρονούν ότι η Επιτροπή, αυξάνοντας το ποσό του προστίμου λόγω υποτροπής, παρέβη το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, τις κατευθυντήριες γραμμές, την υποχρέωση αιτιολογήσεως που προβλέπει το άρθρο 253 ΕΚ και παραβίασε τη γενική αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Επιπλέον, η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά τα λυσιτελή πραγματικά περιστατικά. Συναφώς, οι προσφεύγουσες προβάλλουν τις ακόλουθες αιτιάσεις.

39 Πρώτον, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η οικεία παράβαση δεν μπορεί να συνιστά περίπτωση υποτροπής, δεδομένου ότι η προγενέστερη παράβαση εμπίπτει στη Συνθήκη ΕΚΑΧ, ενώ για την οικεία σύμπραξη επιβλήθηκαν κυρώσεις δυνάμει της Συνθήκης ΕΚ.

40 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες φρονούν ότι οι δύο παραβάσεις δεν είναι ομοειδείς. Η Επιτροπή παρέβη τις κατευθυντήριες γραμμές και παρερμήνευσε την έννοια της υποτροπής, όπως αυτή προκύπτει από την απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Μαρτίου 1999, T-141/94, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. II-347), καθόσον εξέτασε κατά πόσον οι δύο παραβάσεις είναι ομοειδείς λαμβάνοντας υπόψη μόνον τον χαρακτήρα των οικείων συμπεριφορών που συνιστούσαν παράβαση (καθορισμός τιμών, ποσοστά και κατανομή της αγοράς), υποτιμώντας ταυτόχρονα τη σημασία του πλαισίου εντός του οποίου τελέστηκαν οι δύο παραβάσεις. Κατά τις προσφεύγουσες, η προσέγγιση της Επιτροπής είναι άκρως τυπολατρική. Η Επιτροπή, εξετάζοντας το ζήτημα της υποτροπής, όφειλε να λάβει υπόψη τις ειδικές περιστάσεις που αφορούν την παράβαση που αποδείχτηκε με την απόφαση 90/147, τούτο δε κατά μείζονα λόγο καθόσον οι περιστάσεις αυτές προκύπτουν σαφώς από την εν λόγω απόφαση.

41 Συναφώς, οι προσφεύγουσες παραπέμπουν ταυτόχρονα στην απόφαση 90/417 και στον φάκελο της Επιτροπής για την υπόθεση εκείνη, καθώς και σε άλλα σχετικά με την εν λόγω υπόθεση έγγραφα. Τα στοιχεία αυτά αποδεικνύουν ότι η υπόθεση του ανοξείδωτου χάλυβα γεννήθηκε από έλλειψη συντονισμού μεταξύ της εμπορικής πολιτικής και της πολιτικής ανταγωνισμού της Επιτροπής. Στην υπόθεση εκείνη, η Outokumpu, κατόπιν πιέσεων που ασκήθηκαν σ' αυτήν καθώς και στο σύνολο του οικείου βιομηχανικού τομέα από την Επιτροπή και από ορισμένες κυβερνήσεις στο πλαίσιο της εμπορικής πολιτικής που ακολουθούσε εκείνη την περίοδο η Επιτροπή έναντι της Φινλανδίας, προσχώρησε, «απρόθυμα» και «σε αντίθεση προς τα συμφέροντά της», σε μια περιοριστική του ανταγωνισμού συμφωνία χωρίς να προτίθεται να περιορίσει τον ανταγωνισμό και πιστεύοντας ότι δεν ενεργεί κατά παράβαση του άρθρου 65 ΕΚΑΧ.

42 Συνεπώς, η παράβαση που αποδείχτηκε με την απόφαση 90/147 δεν ήταν συνηθισμένη και οδήγησε σε επαφές μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών αρχών προκειμένου να εξευρεθεί μια σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο λύση για την αντιμετώπιση της κρίσης που έπληττε τον τομέα του χάλυβα σε κοινοτικό επίπεδο,

ενώ η οικεία παράβαση εν προκειμένω είναι συνηθισμένη, αφορά λειτουργίες που πραγματοποιήθηκαν σκόπιμα εν αγνοία της Επιτροπής και με τις οποίες οι προσφεύγουσες επιχείρησαν να προστατεύσουν τα εμπορικά τους συμφέροντα.

43 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν επίσης ότι η Επιτροπή, κατά παράβαση του άρθρου 253 ΕΚ, δεν παρέσχε κατάλληλες εξηγήσεις ως προς τον λόγο για τον οποίο, παρά τις ειδικές περιστάσεις, το ποσό του προστίμου έπρεπε να αυξηθεί λόγω υποτροπής.

44 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ακόμα ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν αύξησε, με τις μεταγενέστερες της αποφάσεως 90/417 αποφάσεις, τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν σε άλλες επιχειρήσεις εμπλεκόμενες στην υπόθεση του ανοξείδωτου χάλυβα επιβεβαιώνει το ότι η εν λόγω υπόθεση ήταν τέτοιας ιδιαιτερότητας ώστε δεν μπορούσε να αναμένεται ότι οι προσφεύγουσες θα την εκλάμβαναν ως σχετική προειδοποίηση όσον αφορά τη συνιστώσα παράβαση συμπεριφορά για την οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις με την προσβαλλόμενη απόφαση.

45 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, εν πάση περιπτώσει, δεδομένων των ειδικών περιστάσεων της υπόθεσης του ανοξείδωτου χάλυβα, η προσαύξηση του επιβληθέντος εν προκειμένω προστίμου κατά 50 % είναι δυσανάλογη. Κατά τις προσφεύγουσες, μια ακούσια παράβαση πρέπει να συνεπάγεται την επιβολή, λόγω υποτροπής, χαμηλότερου συντελεστή προσαύξησης. Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, οι προσφεύγουσες παραπέμπουν επίσης σε διάφορες προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής με τις οποίες η αύξηση του ποσού των προστίμων λόγω υποτροπής ήταν μικρότερη.

46 Τέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή, έχοντας αρχικώς λάβει απόφαση με την οποία δεν επέβαλε κανένα πρόστιμο, κατέληξε να επιβάλει με νέα απόφαση προσαυξημένο πρόστιμο λόγω υποτροπής παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας.

47 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του λόγου αυτού. Επιπλέον, επισημαίνει ότι οι προσφεύγουσες επικαλούνται, για πρώτη φορά με το υπόμνημα απαντήσεως, παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως αν ληφθεί υπόψη η πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη αποφάσεων στον τομέα της προσαύξησης των προστίμων λόγω υποτροπής και ότι, επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

48 Όσον αφορά, πρώτον, τον ισχυρισμό περί ανεπαρκούς αιτιολογίας, υπενθυμίζεται ότι κατά πάγια νομολογία, από την αιτιολογία μιας ατομικής αποφάσεως πρέπει να διαφαίνεται, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική του κοινοτικού οργάνου που εκδίδει την πράξη, κατά τρόπο που να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του.

49 Η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία ανταποκρίνεται στις επιταγές του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του γράμματος της πράξεως, αλλά και του πλαισίου εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

50 Όσον αφορά τον καθορισμό προστίμων λόγω παραβίασης του δικαίου του ανταγωνισμού, ο συνιστάμενος στην υποχρέωση αιτιολογήσεως ουσιώδης τύπος τηρείται όταν η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία έλαβε υπόψη για να μετρήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως

(απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-8375, σκέψη 463 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

51 Εν προκειμένω, στην προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής αναφέρεται ότι οι δύο παραβάσεις έχουν τον ίδιο χαρακτήρα, καθόσον αφορούν τον καθορισμό ποσοστών και τιμών με σκοπό τον έλεγχο της παραγωγής και την κατανομή των αγορών (αιτιολογική σκέψη 353). Επιπλέον, το θεσμικό αυτό όργανο έκρινε τα εξής (αιτιολογική σκέψη 352): «Υφίσταται υποτροπή οσάκις μια επιχείρηση, η οποία υπήρξε στο παρελθόν αποδέκτρια απόφασης της Επιτροπής για τον λόγο ότι συμμετείχε σε μια παράβαση, υποπίπτει μεταγενέστερα σε άλλη ομοειδή παράβαση. Η απόφαση αυτή δεν σκοπεί μόνο να υποχρεώσει την επιχείρηση να παύσει την παράβαση, αλλά να την προειδοποιήσει και να την αποτρέψει από την τέλεση παρόμοιων παραβάσεων στο μέλλον, ακόμα και αν, για οποιονδήποτε λόγο, δεν επιβάλλεται κανένα πρόστιμο.» Ειδικότερα, η Επιτροπή αποφάνθηκε ως ακολούθως (αιτιολογική σκέψη 354): «Το γεγονός ότι η Outokumpu εξακολούθησε να τελεί την παράβαση στον τομέα των χαλκοσωλήνων για βιομηχανική χρήση αφότου υποχρεώθηκε, με απόφαση της Επιτροπής, να παύσει την παράβασή της στον τομέα του ανοξείδωτου χάλυβα, καταδεικνύει ότι η προγενέστερη απόφαση δεν είχε επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα επί της συμπεριφοράς της Outokumpu στην αγορά. Κατά συνέπεια, καθίσταται αναγκαία η προσαύξηση του ποσού του προστίμου στην παρούσα υπόθεση ώστε να εξασφαλιστεί ένα πραγματικά αποτρεπτικό αποτέλεσμα για το μέλλον.» Επομένως, η Επιτροπή αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμο την απόφασή της να αυξήσει το επιβληθέν στις προσφεύγουσες πρόστιμο λόγω υποτροπής.

52 Όσον αφορά, δεύτερον, την ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Επιτροπή, επισημαίνεται ότι οι προσφεύγουσες, στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου, δεν επικαλέστηκαν στην πραγματικότητα ρητώς την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

53 Ωστόσο, από τη νομολογία καθώς και από το άρθρο 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου και από το άρθρο 48 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου προκύπτει ότι ο προσφεύγων δεν υποχρεούται να αναφέρει τα άρθρα της Συνθήκης ή τις γενικές αρχές του δικαίου που επικαλείται. Αρκεί το δικόγραφο της προσφυγής να

περιέχει τα πραγματικά περιστατικά, τους λόγους και τα αιτήματα του προσφεύγοντος ώστε η Επιτροπή να έχει τη δυνατότητα αποτελεσματικής προστασίας των συμφερόντων της και το Πρωτοδικείο να ασκήσει τον δικαστικό έλεγχο (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Μαΐου 1991, Τ-18/90, Jongen κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-187, σκέψη 13 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Η απαίτηση αυτή ικανοποιείται εν προκειμένω, καθόσον από το δικόγραφο προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες επικρίνουν την κατά 50 % προσαύξηση του επιβληθέντος σε αυτές προστίμου ως εσφαλμένη, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των συντελεστών προσαύξησης που εφάρμοσε η Επιτροπή λόγω υποτροπής με τις προγενέστερες αποφάσεις της.

54 Ως εκ τούτου, οι αιτιάσεις που προβλήθηκαν προς στήριξη του υπό κρίση λόγου πρέπει να κηρυχθούν απαράδεκτες στο σύνολό τους.

55 Τρίτον, όσον αφορά τη βασιμότητα του λόγου, υπενθυμίζεται ότι οι ιδρυτικές συνθήκες εγκαθίδρυσαν μια ενιαία έννομη τάξη στην οποία η Συνθήκη ΕΚΑΕ συνιστά, όπως και η Συνθήκη ΕΚΑΧ μέχρι το 1992, lex specialis παρεκκλίνουσα από τη lex generalis που είναι η Συνθήκη ΕΚ (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Ιουνίου 2001, Τ-6/99, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1523, σκέψη 102 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επιπλέον, από τη νομολογία προκύπτει ότι η απαγόρευση των συμπράξεων προβλέπεται από δύο ανάλογες διατάξεις, ήτοι τα άρθρα 81 ΕΚ και 65 ΕΚΑΧ, τα οποία, μολονότι απορρέουν από διαφορετικές συνθήκες, χρησιμοποιούν πανομοιότυπες νομικές έννοιες (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 40 ανωτέρω, σκέψεις 269, 270 και 277 αποφάσεις της 11ης Μαρτίου 1999, Τ-145/94, Unimétal κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-585, σκέψεις 248 και 252, και της 13ης Δεκεμβρίου 2001, Τ-45/98 και Τ-47/98, Krupp Thyssen Stainless και Acciai speciali Terni κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-3757, σκέψη 181).

56 Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όταν η Επιτροπή αποδεικνύει μέσω αποφάσεως τη συμμετοχή μιας επιχείρησης σε σύμπραξη, σύμφωνα με την αρμοδιότητα που της έχει χορηγήσει η κοινοτική έννομη τάξη, η απόφαση αυτή μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση προκειμένου να αξιολογηθεί, στο πλαίσιο νέας απόφασης σχετικής με το κοινοτικό δίκαιο, η τάση της επιχείρησης αυτής να παραβιάζει τους κοινοτικούς κανόνες που αφορούν τις συμπράξεις.

57 Κατά τα λοιπά, από κανένα στοιχείο των κατευθυντηρίων γραμμών δεν διαφαίνεται ότι η επισήμανση ότι το κρίσιμο ζήτημα είναι αν «η εμπλεκόμενη επιχείρηση ή οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις έχει/έχουν διαπράξει κατά το παρελθόν παρόμοια παράβαση» πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να λαμβάνει υπόψη, για τη διαπίστωση υποτροπής στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ, παραβάσεις που διαπιστώνονται δυνάμει της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Αντιθέτως, από τον τίτλο των κατευθυντηρίων γραμμών προκύπτει ότι αυτές εφαρμόζονται στον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται τόσο δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 όσο και του άρθρου 65, παράγραφος 5, ΕΚΑΧ.

58 Το επιχείρημα ότι οι ειδικές περιστάσεις που αφορούν την προγενέστερη παράβαση εμποδίζουν την Επιτροπή να διαπιστώσει ότι οι προσφεύγουσες υπέπεσαν σε υποτροπή πρέπει να απορριφθεί, δεδομένου ότι από τη νομολογία προκύπτει ότι η έννοια της υποτροπής προϋποθέτει απλώς τη διαπίστωση προηγούμενης παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού (προπαρατεθείσα απόφαση Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψη 36 ανωτέρω, σκέψη 41).

59 Εν προκειμένω, από τα άρθρα 1 και 4 της απόφασης 90/417 προκύπτει σαφώς ότι η Outokumpu είχε προειδοποιηθεί ότι, συνάπτοντας συμφωνίες περί τιμών και κατανέμοντας αγορές και πελάτες με τους ανταγωνιστές της, είχε παραβιάσει το κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού και ότι όφειλε να μην επαναλάβει τις συμπεριφορές αυτές. Ωστόσο, από το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες συμμετείχαν, εν συνεχεία, σε σχεδόν πανομοιότυπη παράβαση.

60 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι οι προσφεύγουσες υπέστησαν δυσμενή μεταχείριση σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις ως προς τις οποίες η απόφαση 90/417 δεν θεωρήθηκε επιβαρυντική περίσταση, υπογραμμίζεται ότι το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή θεώρησε, κατά την προηγούμενη πρακτική της κατά τη λήψη αποφάσεων, ότι ορισμένα στοιχεία δεν συνιστούσαν επιβαρυντικές περιστάσεις κατά την επιμέτρηση του προστίμου δεν σημαίνει ότι υποχρεούται να εκφέρει την ίδια κρίση και σε μεταγενέστερη απόφασή της (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Οκτωβρίου 2005, Τ-38/02, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-4407, σκέψη 57).

61 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη διαπιστώνοντας ότι οι προσφεύγουσες κατέστησαν υπεύθυνες υποτροπής.

62 Ως προς τις αιτιάσεις που διατυπώνονται σχετικά με τον συντελεστή προσαύξησης κατά 50 % που εφάρμοσε η προσβαλλόμενη απόφαση, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή μπορεί, κατά τον καθορισμό του συντελεστή προσαύξησης λόγω υποτροπής, να λαμβάνει υπόψη ενδείξεις που επιβεβαιώνουν την τάση της οικείας επιχείρησης να παραβαίνει τους κανόνες του ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένου του χρόνου που παρήλθε μεταξύ των εν λόγω παραβάσεων.

63 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι, κατά τον χρόνο λήψεως της αποφάσεως 90/417, στις 18 Ιουλίου 1990, η σύμπραξη την οποία αφορούσε η προσβαλλόμενη απόφαση είχε ήδη αρχίσει. Όμως, παρά το γεγονός ότι η απόφαση 90/417 διαπίστωσε σχεδόν πανομοιότυπη παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού εκ μέρους των προσφευγουσών, αυτές αποφάσισαν να εξακολουθήσουν να μετέχουν στη νέα σύμπραξη. Τούτο δικαιολογεί αφ' εαυτού τον συντελεστή προσαύξησης που ορίστηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση.

64 Είναι αληθές ότι οι προσφεύγουσες παραπέμπουν σε μία αλληλουχία περιστάσεων που αφορούν την παράβαση που διαπίστωσε η απόφαση 90/417 και εκτίθενται υπό τον τίτλο Χ, σημείο 12, της απόφασης αυτής. Ωστόσο, οι περιστάσεις αυτές, που ασφαλώς δικαιολόγησαν τη μη επιβολή προστίμου στις προσφεύγουσες με την εν λόγω απόφαση, είναι κατ' ανάγκη εγγενείς στην απόφαση αυτή και ουδόλως συνδέονται με την τάση των προσφευγουσών να παραβούν, από τις 18 Ιουλίου 1990, τους κανόνες του ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του συντελεστή προσαύξησης του προστίμου λόγω υποτροπής.

65 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι οι προσφεύγουσες υπέστησαν δυσμενή μεταχείριση σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις ως προς τις οποίες η διαπίστωση ότι υπέπεσαν σε υποτροπή δεν είχε συνέπεια την επιβολή τόσο μεγάλης προσαύξησης όσο αυτή που εφαρμόστηκε στις προσφεύγουσες, πρέπει να υπογραμμιστεί, αφενός, ότι η

προγενέστερη πρακτική της Επιτροπής κατά τη λήψη των αποφάσεων αυτών δεν χρησιμεύει ως νομικό πλαίσιο των προστίμων που επιβάλλονται στον τομέα του ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, T-203/01, Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-4071, σκέψη 292) και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή διαθέτει, στο πλαίσιο του κανονισμού 17, περιθώριο εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, προκειμένου να προσανατολίζει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων προς την τήρηση των κανόνων ανταγωνισμού (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Απριλίου 2004, T-236/01, T-239/01, T-244/01 έως T-246/01, T-251/01 και T-252/01, Tokai Carbon κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-1181, σκέψη 216) και εξουσία να προσαρμόζει οποτεδήποτε το επίπεδο των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (προπαρατεθείσα απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 33 ανωτέρω, σκέψη 169).

66 Κατόπιν των προεκτεθέντων, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως εφαρμόζοντας στις προσφεύγουσες προσαύξηση κατά 50 % του επιβληθέντος προστίμου λόγω υποτροπής. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο, στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας του πλήρους δικαιοδοσίας, δεν κρίνει αναγκαία την τροποποίηση του εν λόγω συντελεστή.

Επί του δεύτερου λόγου, αντλούμενου από μη δέουσα αξιολόγηση του μεγέθους του επηρεασθέντος από την παράβαση τομέα προς υπολογισμό του αρχικού ποσού του προστίμου

Επιχειρήματα των διαδίκων

67 Με τον δεύτερο λόγο, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή, εκτιμώντας την αξία της σχετικής αγοράς σε 288 εκατομμύρια ευρώ, υπερεκτίμησε το μέγεθος της αγοράς αυτής και, ως εκ τούτου, τη σοβαρότητα της παράβασης, πράγμα που οδήγησε στην επιβολή υπερβολικού προστίμου.

68 Προκαταρκτικώς, οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι, στον τομέα των σωλήνων για βιομηχανική χρήση, η συνολική τιμή των προϊόντων αποτελεί υπό κανονικές συνθήκες συνιστώσα της τιμής του χαλκού, που βασίζεται στην εκτίμηση της αξίας στο Χρηματιστήριο Μετάλλων του Λονδίνου (London Metal Exchange, στο εξής: LME) και του κόστους μεταποίησης, που αντιστοιχεί στην από τον κατασκευαστή προστιθέμενη αξία (στο εξής: περιθώριο μεταποίησης). Η πρώτη ύλη που είναι αναγκαία για την κατασκευή σωλήνων για βιομηχανική χρήση παρέχεται είτε από τον πελάτη είτε από τον ίδιο τον κατασκευαστή των σωλήνων, ο οποίος επομένως θα ενσωματώσει το κόστος της πρώτης ύλης αυτής στην τελική τιμή χρέωσης.

69 Σύμφωνα με τις προσφεύγουσες, το μέγεθος της σχετικής αγοράς είναι σημαντικό κατά τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή τουλάχιστον καθόρισε το αρχικό ποσό βάσει του μεγέθους της σχετικής αγοράς.

70 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, ως παραγωγοί σωλήνων για βιομηχανική κρίση, ουδεμία επιρροή ασκούν στην τιμή της κύριας πρώτης ύλης, ήτοι του χαλκού, που αντιπροσωπεύει περίπου τα δύο τρίτα της τελικής τιμής που καταβάλλουν οι πελάτες τους. Συναφώς, οι προσφεύγουσες υπενθυμίζουν ότι η τιμή του χαλκού καθορίζεται από τις ημερήσιες χρηματιστηριακές τιμές του LME και ότι, προμηθευόμενες το μέταλλο αυτό, ακολουθούν απλώς τις οδηγίες που τους δίδονται από τους αγοραστές των σωλήνων για βιομηχανική χρήση. Ως εκ τούτου, η τιμή του εν λόγω μετάλλου καθορίζεται από τους ίδιους τους πελάτες. Κατά συνέπεια, η τιμή του χαλκού αποτελεί απλώς ένα στοιχείο που μετακυλίεται στους πελάτες. Επομένως, το πραγματικό οικονομικό βάρος της σχετικής αγοράς περιορίζεται στο περιθώριο μεταποίησης.

71 Στηριζόμενες στα προεκτεθέντα, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή όφειλε να αφαιρέσει περίπου δύο τρίτα της συνολικής τιμής των επίμαχων προϊόντων κατά την αξιολόγηση του μεγέθους της σχετικής αγοράς, πράγμα που θα συνεπαγόταν τον καθορισμό χαμηλότερου αρχικού ποσού. Οι προσφεύγουσες καταλήγουν ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να αφαιρέσει την τιμή του χαλκού από τον κύκλο εργασιών της σχετικής αγοράς, παρέβλεψε την οικονομική πραγματικότητα της αγοράς, καθορίζοντας υπερβολικό αρχικό ποσό προστίμου σε σχέση με τη σοβαρότητα της παράβασης.

72 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του λόγου που προβάλλουν οι προσφεύγουσες. Επιπλέον, η Επιτροπή απαιτεί, με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, να διευκρινίσουν οι προσφεύγουσες αν αμφισβητούν ότι μετείχαν σε παράβαση που επηρέασε τον τομέα των σωλήνων για βιομηχανική χρήση στο σύνολό του. Η Επιτροπή επικαλείται ότι, αν τούτο όντως ισχύει, πρόκειται για απαραδέκτως προβαλλόμενο λόγο, καθόσον δεν προβλήθηκε με το δικόγραφο της προσφυγής. Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι μια τέτοια αμφισβήτηση εκ μέρους των προσφευγουσών θα την οδηγούσε να ζητήσει από το Πρωτοδικείο την προσαύξηση του επιβληθέντος σε αυτές προστίμου, δεδομένου ότι τους χορηγήθηκε μείωση κατά 50 % του εν λόγω ποσού για τον λόγο ότι, μεταξύ άλλων, δήλωσαν ότι δεν αμφισβητούν το υποστατό των πραγματικών περιστατικών στα οποία η Επιτροπή στηρίζει τις κατηγορίες της.

73 Με τις γραπτές παρατηρήσεις τους επί του αντιθέτου αιτήματος της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι δεν αμφισβητούν ότι μετείχαν σε ενιαία παράβαση που περιελάμβανε την κατανομή των αγορών και των πελατών, την εφαρμογή ενός συστήματος χαρακτηριζόμενου από την παρουσία κυρίαρχης επιχείρησης στη σχετική αγορά, καθώς και από συμπράξεις σχετικές με τους όρους προμήθειας των σωλήνων για βιομηχανική χρήση. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες αναγνωρίζουν ότι η παράβαση αυτή επηρέασε τον τομέα των σωλήνων για βιομηχανική χρήση στο σύνολό του. Ωστόσο, τονίζουν ότι η παράβαση δεν εκτεινόταν στην τιμή του χαλκού.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

74 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν συντρέχει λόγος να εξεταστεί ούτε η ένσταση απαραδέκτου ούτε το αντίθετο αίτημα της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, οι προσφεύγουσες, με τις παρατηρήσεις τους επί του αιτήματος της Επιτροπής, επισήμαναν σαφώς ότι δέχονται ότι η παράβαση επηρέασε το σύνολο του τομέα των σωλήνων για βιομηχανική χρήση.

75 Όσον αφορά την ουσία, υπογραμμίζεται, καταρχάς, ότι η μεθοδολογία που εκτίθεται στις κατευθυντήριες γραμμές, τις οποίες εφάρμοσε με την προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή (βλ. σκέψη 31 ανωτέρω), εκφράζει μια ενιαία αντιμετώπιση σύμφωνα με την οποία το αρχικό ποσό του προστίμου, που συναρτάται με τη σοβαρότητα της παράβασης, υπολογίζεται βάσει του χαρακτήρα της παράβασης, του πραγματικού της αντικτύπου επί της αγοράς, εφόσον αυτός είναι δυνατό να εκτιμηθεί, καθώς και της έκτασης της [σχετικής] γεωγραφικής αγοράς (σημείο 1 Α, πρώτη περίοδος, των κατευθυντηρίων γραμμών). Εν συνεχεία, το γενικό αρχικό ποσό του προστίμου εξατομικεύεται για κάθε μετέχουσα επιχείρηση αναλόγως, μεταξύ άλλων, του μεγέθους της.

76 Επιπλέον, για τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή μπορεί, χωρίς ωστόσο να της επιβάλλεται σχετική υποχρέωση, να συνεκτιμήσει το μέγεθος της επηρεασθείσας αγοράς (απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2006, Τ-15/02, BASF κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-497, σκέψη 134, και της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, Τ-322/01, Roquette Frères κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3137, σκέψεις 149 και 150).

77 Υπό το φως της νομολογία αυτής, φαίνεται αβάσιμη η παραδοχή στην οποία στηρίζονται οι προσφεύγουσες ότι το μέγεθος της σχετικής αγοράς αποτελεί, καθαυτό, καθοριστικό παράγοντα για την αξιολόγηση της σοβαρότητας μιας παράβασης και, ως εκ τούτου, για τον καθορισμό του αρχικού ποσού ενός προστίμου.

78 Από την προσβαλλόμενη απόφαση ωστόσο προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή, εν προκειμένω, επέλεξε να λάβει υπόψη το μέγεθος της αγοράς των σωλήνων για βιομηχανική χρήση εντός του ΕΟΧ κατά την αξιολόγηση της σοβαρότητας της επίμαχης παράβασης. Μολονότι η Επιτροπή κατέληξε εξαρχής, βάσει του χαρακτήρα της παράβασης, ότι η παράβαση αυτή είναι «πολύ σοβαρή» κατά την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών (αιτιολογική σκέψη 294), στην πραγματικότητα προσδιόρισε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τη σοβαρότητα της παράβασης και, ως εκ τούτου, καθόρισε το γενικό αρχικό ποσό του προστίμου, λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικές συνέπειες της σύμπραξης στην αγορά (αιτιολογικές σκέψεις 295 έως 314), τη γεωγραφική έκταση της σχετικής αγοράς (αιτιολογικές σκέψεις 315 έως 317)

και το γεγονός ότι ο τομέας στον οποίο τελέστηκε η παράβαση αποτελεί σημαντική αγορά, της οποίας το μέγεθος εντός του ΕΟΧ αξιολογείται στα 288 εκατομμύρια ευρώ (αιτιολογικές σκέψεις 318 και 319).

79 Αν και, για την αξιολόγηση της σοβαρότητας της παράβασης και τον καθορισμό του γενικού αρχικού ποσού του προστίμου, το μέγεθος της σχετικής αγοράς αποτέλεσε ένα μόνον από τα στοιχεία που εκτίμησε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, γεγονός παραμένει ωστόσο ότι το θεσμικό αυτό όργανο στην πραγματικότητα καθόρισε το αρχικό ποσό του προστίμου λαμβάνοντας υπόψη το στοιχείο αυτό. Κατά συνέπεια, πρέπει να απορριφθεί ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι το αρχικό ποσό του επιβληθέντος στις προσφεύγουσες προστίμου δεν θα ήταν αναγκαστικά κατώτερο του ποσού των 11,55 εκατομμυρίων ευρώ αν η τιμή του χαλκού είχε αφαιρεθεί από τον κύκλο εργασιών της αγοράς.

80 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν η Επιτροπή, κατά την αξιολόγηση του μεγέθους της επηρεασθείσας αγοράς, κακώς έλαβε υπόψη την τιμή του χαλκού.

81 Συναφώς, οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, αφενός, ότι η τιμή του χαλκού δεν υπόκειται στον έλεγχο των κατασκευαστών σωλήνων για βιομηχανική χρήση δεδομένου ότι η τιμή αυτή καθορίζεται σύμφωνα με το LME και, αφετέρου, ότι απόκειται στους ίδιους τους αγοραστές των σωλήνων για βιομηχανική χρήση να αποφασίσουν σε ποια τιμή θα πωλείται το εν λόγω μέταλλο.

82 Ωστόσο, διαπιστώνεται ότι κανένας βάσιμος λόγος δεν επιβάλλει ο υπολογισμός του κύκλου εργασιών μιας αγοράς να πραγματοποιείται αφού εξαιρεθούν από αυτόν ορισμένες δαπάνες παραγωγής. Όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας υπάρχουν δαπάνες που είναι σύμφυτες με το τελικό προϊόν και που ο κατασκευαστής αδυνατεί να ελέγξει, αλλά που συνιστούν παρά ταύτα ουσιώδες στοιχείο του συνόλου των δραστηριοτήτων του και που, κατά συνέπεια, δεν μπορούν

να αποκλειστούν από τον κύκλο εργασιών κατά τον καθορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου (βλ., συναφώς, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 2000, T-25/95, T-26/95, T-30/95 έως T-32/95, T-34/95 έως T-39/95, T-42/95 έως T-46/95, T-48/95, T-50/95 έως T-65/95, T-68/95 έως T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 και T-104/95, Cimenteries CBR κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-491, σκέψεις 5030 και 5031). Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός ότι η τιμή του χαλκού συνιστά σημαντικό τμήμα της τελικής τιμής των σωλήνων για βιομηχανική χρήση ούτε από το γεγονός ότι ο κίνδυνος διακυμάνσεων των τιμών του χαλκού είναι πολύ αυξημένος σε σχέση με άλλες πρώτες ύλες.

83 Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή ορθώς έλαβε υπόψη την τιμή του χαλκού για τον καθορισμό του μεγέθους της σχετικής αγοράς. Επομένως, και ο δεύτερος λόγος είναι αβάσιμος.

84 Κατά συνέπεια, η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

85 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες ηττήθηκαν, πρέπει να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με τα αιτήματα της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (όγδοο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την Outokumpu Oyj και τη Luvata Oy στα δικαστικά έξοδα.

Martins Ribeiro Παπασάββας Wahl

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Μαΐου 2009.

(υπογραφές)